

UDK 27:81
811.163.42`35:[27:81]
<https://doi.org/10.53745/bs.93.4.1>
Primljeno: 23. 8. 2023.
Prihvaćeno: 3. 11. 2023.
Kratko priopćenje

O IMENICI CRKVA U PRAVOPISNOJ PRAKSI

Petar BAŠIĆ
Svetog Izidora 5
10 020 Zagreb
basicp11@gmail.com

Sažetak

Autor se u ovom radu bavi pravopisnim pitanjem: kako pisati imenicu *crkva* u imenima crkvenih građevina i kršćanskih zajednica. Najprije analizirajući to pitanje u hrvatskim pravopisima i u glavnim crkvenim izvorima utvrđuje neujednačenost i nedosljednost, a zatim donosi vlastite prijedloge za raspravu.

Ključne riječi: hrvatski pravopisi, imenica *crkva* u vlastitim imenima.

Uvod

U hrvatskoj pravopisnoj praksi još uvijek postoji kolebanje u pisanju početnog slova imenice *crkva*. Ta imenica ima dva temeljna značenja: znači kršćansku zajednicu i zgradu u kojoj se ta zajednica okuplja. U ovom potonjem slučaju jedva da ima što dvojbeno pa će se ova rasprava pozabaviti pretežno onim prvim: malim ili velikim početnim slovom imenice *crkva* u imenima kršćanskih zajednica.

1. Imena Crkava u Evidenciji vjerskih zajednica Republike Hrvatske

Dobro je poći od službenih imena crkvenih zajednica pod kojima su one registrirane u Republici Hrvatskoj. Njihov popis nalazi se u Evidenciji na adresi <https://mpu.gov.hr/uvid-u-registre/22109>, a pronađe se tako da se otvori naslov *Uvid u evidenciju vjerskih zajednica u RH* pa se u polje *Naziv* upiše *crk* (time se u traženju obuhvate svi oblici imenice *crkva*) i dobije se svih trideset imena

koja su u Evidenciji. Još po dva imena s imenicom *crkva* nalaze se na drugim dvama popisima:

a) Pretraživanje organizacijskih oblika Srpske pravoslavne Crkve. Pod tim naslovom pronađu se 433 rezultata: glavni je naslov Srpska pravoslavna Crkva u Hrvatskoj, zatim su unutar toga naslova Eparhije, a unutar Eparhija Općine i Manastiri. Za našu temu dosta je navesti za primjer dva imena s toga popisa: Srpska pravoslavna Crkva u Hrvatskoj, Eparhija... i Srpska pravoslavna Crkva u Hrvatskoj, Episkopski savjet...

b) Evidencija pravnih osoba Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj. Kao pravna osoba registrirana je pod br. 1.1. Hrvatska biskupska konferencija, zatim (nad)biskupije (23, i njihove župe, ukupno njih 1564) i provincije (91, i njihovi samostani – ukupno 288) i pokrajina (2 entiteta: Hrvatska pokrajina Družbe Isusove i Hrvatska pokrajina Družbe Isusove – Knjižnica Juraj Habdelić). Ovo su imena u kojima je riječ *crkva*: Župa B. D. Marije Majke Crkve i Župa BDM Majka Crkve.

Imena Crkava u Evidenciji pisana su samo velikim slovima pa ne bi imalo nikakva smisla prenositi ih ovdje u tom obliku, tim više što ćemo ta imena donijeti na samom kraju ovog rada kao prijedlog za raspravu pisanja velikoga i maloga početnog slova.

2. Imena Crkava u hrvatskim pravopisima

Premda pravopisi donose uglavnom opća pravila, a pojedine ih struke primjenjuju na svoje područje, ne možemo zaobići pitanje koje stajalište zauzimaju hrvatski pravopisi prema ovoj temi. Dosta će biti za to letimičan pregled počevši od Brozova pravopisa iz 1892. godine pa do najnovijih.

1) Ivan Broz, *Hrvatski pravopis*, Zagreb, ¹1892.

2) Dragutin Boranić (prir.), *Dra Ivana Broza Hrvatski pravopis*, Zagreb, ⁵1911.

3) Dragutin Boranić, *Pravopis hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb, ⁸1941., ¹⁰1951.

4) Franjo Cipra, Petar Guberina i Kruno Krstić, *Hrvatski pravopis*, Zagreb, 1941. (zabranjen). Pretisak: Zagreb, 1998.

Pravopisi pod br. 1 – 4 ne spominju imenicu *Crkva/crkva* ni u pravopisnim pravilima ni u rječniku.

5) Franjo Cipra i Adolf Bratoljub Klaić (uz suradnju članova Ureda za hrvatski jezik), *Hrvatski pravopis*, Zagreb, 1944.; pretisak: *Hrvatski korijenski pravopis*, Zagreb, 1992.

Taj Pravopis u pravilima spominje samo crkvu zgradu. Govoreći o pridjevima *sveti* i *blaženi* (br. 95 – 99), donosi između ostaloga ova pravila:

»Osim toga piše se pridjev *Sveti* (*Sv.*) velikim slovom:

(...)

b) kada ime svetca služi kao naziv crkve, kapele, tornja, zvona, groblja i sl., na pr. *Sveti Petar* (t. j. crkva sv. Petra)... idemo do *Sv. Jakoba* (t. j. do kapelice sv. Jakoba izpod Sljemenca), pokopan na *Sv. Roku* (groblju).

U *Rječniku* toga pravopisa spominje se i crkva kao vjerska ustanova. Natuknica ovako glasi:

crkva, tih crkava *zgrada*; **Crkva** *vjerska ustanova*; **Crkva katolička**; **Sveta Mati Crkva rimokatolička**; **crkveni**; **crkvenopravni**.

6) *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom*, izradila Pravopisna komisija (stilizacija teksta: Ljudevit Jonke – Mihailo Stevanović), Zagreb – Novi Sad, 1960.

Br. 15. – c) glasi: »Drugi ili treći dio ... složenog naziva piše se ipak velikim slovom ako je on sam po sebi vlastito ime ili je skraćeni dio većeg naziva: ... *Sveti Petar* i *Pavao* (praznik), ali *sv. Petar* (ime sveca). Tako se pišu i imena crkava: *Sveti Spas*, *Sveti Petar*...«

U *Pravopisnom rječniku* ne dolazi ni *Crkva* ni *crkva*.

7) Stjepan Babić, Božidar Finka i Milan Moguš, *Hrvatski pravopis*, Zagreb, ¹1971. (zabranjen; sačuvan tek gdje koji primjerak; pretisci: London, 1972. i 1984.; Zagreb, 1990.), Zagreb, ⁴1996., ⁵2000.

U prvotisku se *Crkva/crkva* ne spominje ni u pravilima ni u *Pravopisnom rječniku*.

U izdanju ⁴1996. u br. 70 donosi se pravilo: »Velikim početnim slovom piše se prva riječ imena organizacija, društava, ustanova, tvornica i poduzeća i javnih skupova...« I među primjerima donosi se *Katolička crkva u Hrvata*, a prema br. 72 kraći oblik bio bi *Crkva u Hrvata*. U br. 78 (što odgovara br. 72 prvotiska) u popisu što sve može imati vlastito ime dodane su i crkve te u primjerima: *Sveta Marija* (ime određene crkve) za razliku od *sv./sveta Marija* (ime svete s atributom). Tako je i: *Sveti Petar*, *Sveti Kralj*, *Sveti Rok(o)*, sve imena crkava po istoimenim svecima.

U *Pravopisnom rječniku* dolaze natuknice **crkva** (*sakralna zgrada*) i **Crkva** (*ime zajednice vjernika*), npr. Crkva u Hrvata, ali Katolička crkva ili Rimokatolička crkva.

U izdanju ⁵2000., br. 68 (odgovara broju 70 izd. ⁴1996.) dodana su dva nova primjera: *Srpska pravoslavna crkva* i *Ruska pravoslavna crkva*. U br. 75 (odgovara broju 78 izd. ⁴1996.) dodano je pravilo: »Kad se upotrebljava imenica *crkva*, tada ne treba pisati veliko početno slovo: *crkva svete Marije, crkva sv. Antuna, crkva sv. Jeronima, crkva sv. Petra.*« Natuknice u *Pravopisnom rječniku crkva i Crkva* istovjetne su onima u izdanju ⁴1996. godine.

8) Stjepan Babić i Milan Moguš, *Hrvatski pravopis usklađen sa zaključcima Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, ¹2010.

To je zapravo isto djelo kao u prethodnom broju, osim što je znatnije doručeno i što su ovdje dvojica autora, a u pretodnom su bila trojica.

Pravilo o pisanju imena crkve kao sakralne građevine samo je malo reformulirano: »Kada se riječ *crkva* odnosi na sakralnu građevinu, onda je opća imenica i piše se malim početnim slovom: *crkva svetoga Petra, crkva svetoga Marka*. Ako se u takvim slučajevima izostavi riječ *crkva*, tada se prva riječ piše velikim početnim slovom: *Sveti Petar, Sveti Marko*, npr. *Na Markovu je trgu u Zagrebu crkva svetoga Marka. Pokraj Hrvatskoga sabora je Sveti Marko*« (br. 84,14). Natuknice u *Pravopisnom rječniku crkva i Crkva* istovjetne su izdanjima ⁴1996. i ⁵2000. godine.

9) Vladimir Anić i Josip Silić, *Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb, ¹1986., ²1987., ³1990. (1994. povučen iz distribucije), *Pravopis hrvatskoga jezika*, Zagreb, 2001.

Anić-Silićev *Pravopisni priručnik* unio je krupne promjene u hrvatsku pravopisnu predaju, pogotovo s obzirom na vjerske sadržaje, pa je trebalo spomenuti i njegovo prvo izdanje (1986.), a razmotrit ćemo samo najnovije, tj. ono iz 2001. godine.

S obzirom na veliko početno slovo u njemu se uzima u razmatranje samo Crkva kao ustanova. Pravilo je doneseno u br. 308 i ono glasi: »Velikim početnim slovom, ali samo prvi član, ako se drugi sami po sebi ne pišu velikim početnim slovom, pišu se:

(...)

3. crkve: Katolička crkva, Rimokatolička crkva, Grkokatolička crkva, Metodistička crkva, Ortodoksna crkva, Pravoslavna crkva, Baptistička crkva, Anglikanska crkva i dr.«

U *Rječniku vlastitih imena* donosi se ime samo jedne crkve: Crkva Isusa Krista svetaca posljednjih dana.

10) Lada Badurina, Ivan Marković i Krešimir Mićanović, *Hrvatski pravopis*, Zagreb, 2008.

Pravopis spominje i *crkvu* i *Crkvu*. U br. 191 donosi pravilo za vlastita imena u kojih se velikim početnim slovom piše prvi član i svaki član koji je sam po sebi vlastito ime.

U točki 10 toga broja donosi primjere za imena crkava i redovničkih zajednica: **Rimokatolička crkva** (i **Katolička crkva**), **Anglikanska crkva**, **Ruska pravoslavna crkva**, **Družba Isusova**, **Red propovjednika**.

U točki 13 donosi primjere za imena građevina, objekata, groblja, a nakon toga napomenu: Ispred naziva crkvenih građevina apozicije **crkva**, **kape-la**, **župna crkva**, **bazilika**, **katedrala**, **samostan** i sl. piše se malim početnim slovom: **bazilika Sv. Petra**, **bazilika Sv. Eufrazije** (i **Eufrazijeva bazilika**), **katedrala Sv. Jakova**, **crkva Sv. Marka**, **župna crkva Sv. Ane**, **kapela Sv. Nikole**, **samostan Sv. Ante**.

U br. 192 pod naslovom Skraćivanje višečlanih vlastitih imena među ostalima donosi i primjer (skraćivanja): **Rimokatolička crkva – Crkva**.

U *Pravopisnom rječniku* imenice *crkva/Crkva* nema ni kao posebne natuknice ni u drugim natuknicama.

11) *Hrvatski pravopis*, Zagreb, 2013., izd. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, gl. ur. Željko Jozić, autori Željko Jozić, Goranka Blagus Bartolec, Lana Hudeček i dr.

Pisanje imena *crkva* i *Crkva* tumači se vrlo iscrpno (str. 28 – 29): »Velikim se početnim slovom pišu jednorječna imena te prva riječ i riječ koja je i sama ime ili posvojni pridjev izveden od imena u višerječnim imenima:

a) vjerskih i crkvenih zajednica i organizacija, nadbiskupija, biskupija, redova i družba te u njihovim ustaljenim skraćenim imenima:

Crkva; *Anglikanska Crkva*, *Evangelička Crkva*, *Katolička Crkva*, *Srpska pravoslavna Crkva*.¹

¹ Odatle se upućuje na vrlo opširno Objašnjenje 15 (str. 129-130) i Savjet 7 (str. 138-139).

b) bogomolja bez riječi *crkva, kapelica, katedrala, bazilika, prvostolnica*: ... Preobraženje Gospodnje, Srce Isusovo, Sveta Anastazija...

Nazivi bogomolja ... koji sadržavaju riječ *crkva, kapelica, katedrala, bazilika, prvostolnica*... pišu se malim početnim slovom osim riječi koje su i same ime ili posvojni pridjev izveden od imena: ... crkva Gospe od Zdravlja ... crkva Svetoga Križa, crkva Svetoga Spasa...«

Natuknice u Rječniku glase:

crkva (u nazivu bogomolja: crkva bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije ... crkva hrvatskih mučenika, crkva svetoga Franje Asiškoga, crkva Svetoga Križa, crkva Svetoga Spasa)

Crkva (zajednica kršćanskih vjernika: Anglikanska Crkva, Crkva bosańska, Evangelička Crkva, Katolička Crkva, Makedonska pravoslavna Crkva, Ruska pravoslavna Crkva, Srpska pravoslavna Crkva, istočna Crkva, zapadna Crkva, rimska Crkva)

3. Imena Crkava u crkvenim izvorima

Pogledajmo sada kako se imena crkvenih zajednica pišu u glavnim crkvenim izvorima. To su hrvatski prijevod *Svetoga pisma, Dokumenti II. vatikanskog koncila, Zakonik kanonskoga prava* i *Katekizam Katoličke Crkve*.

1) Hrvatski prijevod *Svetoga pisma*

Zahvaljujući *Velikoj biblijskoj konkordanciji* Tadeja Vojnovića (Zagreb – Novi Sad, 1991.) lako se dođe do različitih oblika imena i njihova čestotnog pojavljivanja. U prijevodu po kojem je izrađena konkordancija (za *Novi zavjet*, prijevod Duda – Fućak, posljednje revidirano izdanje, 1985.) imenica Crkva dolazi samo u značenju kršćanske zajednice i piše se 73 puta velikim početnim slovom (67 puta u jednini i šest puta u množini), a 33 puta malim (29 puta u množini i četiri puta u jednini). Prevladava, dakle, veliko početno slovo, pogotovo u jednini, a primjeri koje u nastavku navodimo pokazuju da su različite posljedica nehotične neujednačenosti, a ne izražavanja nijansi u značenju. Evo tih primjera:

- jd* U antiohijskoj je Crkvi (in ecclesia) bilo proroka i učitelja (Dj 13,1)
Pobrinite se da se pročita i u Laodicejskoj crkvi (in ecclesia) (Kol 4,16)
- mn* Pozdravljaju vas sve Crkve (omnes ecclesiae) Kristove (Rim 16,16).
Pozdravljaju vas crkve azijske (ecclesiae Asiae) (1 Kor 16,19)

U hrvatskom prijevodu Svetog pisma imenica *Crkva* za razliku od grčkoga i latinskoga, dolazi samo u Novom zavjetu i već pomalo postaje vlastito ime kršćanske zajednice, od najmanje do najveće (mjesna Crkva, partikularna Crkva, sveopća Crkva). Latinski primjeri u zgradama uzeti su iz *Nove vulgate*. Crkva (*ecclesia*) piše se uvijek malim početnim slovom. Dakle, još nije postala vlastito ime. A u hrvatskom je prijevodu, kako pokazuje gornja statistika, drukčije.

2) Dokumenti Drugoga vatikanskog koncila (1970. i 2008.)

U Dokumentima II. vatikanskog koncila imenica *crkva* kada označuje kršćansku zajednicu, bilo da dolazi samostalno bilo s kakvim dodatkom, uvijek se piše velikim početnim slovom. A s dodatkom dolazi u ovim sintagmama: partikularnih Crkava (*Ecclesiarum particularium*) (SC 13c); sveopće Crkve (*universae Ecclesiae*) (SC 89a); tako i čitavu predaju latinske Crkve (*necnon totius traditionis latinae Ecclesiae*) (SC 91b); sveopće Crkve blago (*Ecclesiae universae thesaurum*) (SC 112a); u svetoj Crkvi (*in Ecclesia sancta*) (SC 127,3); u Katoličkoj Crkvi (*in Ecclesia catholica*) (LG 8,2); postoje partikularne Crkve (*adsunt Ecclesiae particulares*) (LG 13c); drevne patrijarške Crkve (*antiquae Patriarchales Ecclesiae*) (LG 23); koji danas vrijede u latinskoj Crkvi (*Ecclesiae latinae hodie vigenti*) (LG 29); i Crkve Istoka i Zapada (*et Ecclesiae tum Orientis tum Occidentis*) (OE 3); mjesnih Crkava (*Ecclesiarum localium*) (LG 23,4); zapadnu i istočnu Crkvu (*occidentalem orientalemque Ecclesiam*) (UR 18); Majka Crkva (*Mater Ecclesia*) (IM 1) ...

3) Zakonik kanonskoga prava (1988.)

Ovo su izričaji zanimljivi za našu temu: neke partikularne Crkve (kan. 134,1); posvetiti se partikularnim Crkvama (kan. 257,1); biskup rimske Crkve (kan. 331); prikladni odnosi između Katoličke Crkve i drugih Crkava ili crkvenih zajednica (kan. 364,6); tvori partikularnu Crkvu u kojoj uistinu jest i djeluje jedna, sveta, katolička i apostolska Kristova Crkva (kan. 369); metropoljska Crkva ili metropoljska zajedno sa sufraganskom (kan. 421,2); u zajedništvu s rimskom Crkvom (kan. 437,1); članovi neke nekatoličke Crkve ili crkvene zajednice (kan. 1183,3); što se ili s obzirom na osobe ili s obzirom na stvari odnosi na istočne katoličke Crkve (čl. 56); koje se mogu ticati odnosa s istočnim nekatoličkim Crkvama (čl. 61).

Kako se vidi, u *Zakonika kanonskog prava* riječ *Crkva* u značenju zajednica uvijek se, i kad dolazi samostalno i s kojim atributom, piše velikim početnim slovom, a u imenu Katolička Crkva uvijek su oba velika slova.

4) *Katekizam Katoličke Crkve (1999. i 2016.)*

Katekizam Katoličke Crkve također je važan izvor za ovu temu. U njemu se riječ *Crkva (Ecclesia)* u značenju kršćanska zajednica načelno uvijek piše velikim početnim slovom, i kada dolazi samostalno i s kojim atributom. Gdje je drukčije, to je zbog nedosljednosti.

Za našu temu zanimljivi su ovi primjeri: potrebe opće Crkve i partikularnih Crkava (10); i u Duha Svetoga, u Svetoj (in sancta) Crkvi (14; treba: u svetoj); u mjesnim Crkvama (in Ecclesiis localibus) (83b); Rimske crkve (Ecclesiae Romanae²) (194); s pravoslavnim Crkvama (cum Ecclesiis othodoxis) (247); koja se u Istočnoj Crkvi (in Ecclesiis Orientalibus) upravo zove (695) (treba: u istočnim Crkvama); postoji u Katoličkoj crkvi (in Ecclesia catholica) kojom upravljaju Petrov nasljednik i biskupi (816); Samo se po Katoličkoj (catholicam) Kristovoj Crkvi... može doći (816b); S pravoslavnim (orthodoxis) Crkvama (838); za opću (universalis) Crkvu (879; treba: sveopću); u svojim posebnim (particularibus) Crkvama (886; treba: partikularnim); života mjesne (particularis; treba: partikularne) Crkve (893); Biskup Rimske crkve (Ecclesiae Romanae) (936); partikularne Crkve (938); Majka Kristova i ... Majka Crkve (Mater Ecclesiae) (963); u bogoslužju istočnih Crkava (Ecclesiarum Orientalium) (1242); kućna Crkva (Ecclesia domestica) (1656).

Zaključna razmišljanja i prijedlozi

U vezi s pisanjem maloga i velikoga početnog slova među spomenutim hrvatskim pravopisima najstariji (br. 1 – 4) ne spominju *crkvu*, a što su pravopisi noviji, sve više pozornosti posvećuju tom pitanju. U svakom slučaju, među njima je prepoznatljiva poprilična suglasnost. Jedino znatnije odskače Anić-Silićev *Pravopisni priručnik* (br. 9) i s njime, što je malo neočekivano, *Hrvatski pravopis Matice hrvatske* (br. 10).

U izvorima (sve su to hrvatski prijevodi) izdvaja se Sveto pismo (o njem je dosta rečeno i u obliku zaključka), a drugi se u biti međusobno slažu. A gdje ima neslaganja, ona su, čini se, posljedica različitog prevođenja. Najprije, u hrvatskom prijevodu Novoga zavjeta imenica *Crkva* gotovo je postala vlastito ime kršćanske zajednice, od najmanje do najveće, i prevladava pisanje velikim početnim slovom. Budući da nema značenjske razlike između jednoga i drugoga načina pisanja, dobro bi bilo ujednačiti da uvijek bude veliko početno slovo. U drugim izvornima, u prijevodu s latinskoga, ponešto se nedosljedno

² Francuski: *de l'Eglise de Rome*.

prevode atributi *particularis* i *universalis* (prvi sa *partikularni* i *posebni*, drugi sa *opći* i *sveopći* – bolje je *partikularni* i *sveopći* pa se i to može ujednačiti).

Od spomenutih crkvenih izvora jedino *Katekizam Katoličke Crkve* nije preveden s latinskog izvornika, nego s francuskog pa je u njemu nešto više neusklađenosti u usporedbi s izvornim latinskim izdanjem.

Uzimajući u obzir i jedne i druge izvore (hrvatske pravopise i crkvene izvore), teze za raspravu mogu se sažeti ovako: **a)** Imenica *crkva* u značenju zajednica vjernika postala je u hrvatskom jeziku vlastito ime pa je logično da se u svim slučajevima piše velikim početnim slovom. Time bi se također pojednostavnilo pravilo o velikom i malom početnom slovu; **b)** Druge attribute uz imenicu *Crkva* pisati malim početnim slovom: *partikularna* i *mjesna* (*particularis* i *localis*) *Crkva* (u jednini i množini), *sveopća Crkva*, *istočne* i *zapadne Crkve*, *istočne (ne)katoličke Crkve*, *rimska Crkva*, *latinska Crkva*. Odstupanja od toga u navedenim izvorima, koja su vrlo malobrojna, mogu se shvatiti kao utjecaj latinskog jezika, u kojem se pridjevi nastali od vlastitog imena pišu velikim početnim slovom (npr. *Romanus*); **c)** Velikim početnim slovom pisati i prvu riječ imena i ostale koje bi se same po sebi pisale velikim početnim slovom.

Atributi pod **b)** nisu sastavni dio imena pa se pišu malim početnim slovom. U hrvatskom je jeziku ustaljeno shvaćanje da je u imenu *Katolička Crkva* atribut *katolički* sastavni dio imena pa se zato piše velikim početnim slovom. No po sebi ne bi moralo uvijek biti tako. U jednom rukopisu koji mi dan na uvid prije nego ode u tisak zamijetio sam ovu rečenicu: »Divno je ovo nasljedstvo predaka, tradicije naše katoličke Crkve.« Nije mi smetalo malo slovo u izrazu *katoličke Crkve* jer je to sasvim u skladu sa značenjem vjerojispovjednog obrasca (Nicejsko-carigradsko vjerovanje) da je Crkva »jedna, sveta, *katolička* i apostolska«. ³ Tomu je vrlo slično značenje u navodu svetog Augustina u KKC 119: »Ego vero Evangelio non crederem, nisi me catholicae Ecclesiae commoveret auctoritas« – Ja ne bih vjerovao Evanđelju kad me ne bi na to poticao autoritet Katoličke Crkve.« Bacimo li pogled na latinski tekst i hrvatski prijevod, zapazit ćemo da je u latinskom za *katolički* malo početno slovo, a u hrvatskom veliko. Na hrvatski bi velika većina vjerojatno upravo tako prevela. Sve ako to ne držimo neispravnim, smijemo barem pitati je li tu obvezno veliko slovo. Augustin nije mogao misliti na alternativu *katolička/pravoslavna Crkva*, a vjerojatno mu nije bila na pameti ni alternativa *katolička/partikularna Crkva*, nego naprosto *katolička Crkva* = *Crkva*.

³ U sadašnjem hrvatskom misalu u Nicejsko-carigradskom vjerovanju zabunom je izostavljen zarez iza riječi *jedna* pa je tako preneseno i u *Popratnu riječ*, izdanju s izvorima *Zakonika kanonskoga prava* (Zagreb, 1997).

Evo još jedan sličan primjer: Na kraju svakoga dokumenta Drugoga vatikanskog koncila papa je ovako potpisan: »Ego PAULUS Catholicae Ecclesiae Episcopus.« Na hrvatski je prevedeno u prvom izdanju: »Ja, PAVAO, biskup katoličke Crkve«, a u drugom: »Ja, PAVAO, biskup Katoličke crkve.« Ni jedan od tih načina pisanja ne bi se smio brzopleto odbaciti. Temeljno je tu pitanje navodi li se ime Crkve ili se o Crkvi govori opisno. Za ovo potonje jedan drugi primjer posve je jasan: »Sancta et catholica Ecclesia, quae... », dakle »Sveta i katolička Crkva, koja...« (OE 2). U tome se slažu oba hrvatska izdanja koncilskih dokumenata.

Kao primjenu **pravila koja smo predložili za raspravu** donosimo imena crkvenih zajednica kako su upisane u Evidenciju vjerskih zajednica Republike Hrvatske:

Bugarska pravoslavna Crkva u Hrvatskoj
Crkva Božja u Republici Hrvatskoj
Crkva cjelovitog evanđelja
Crkva Kristovih učenika
Crkva Radosne vijesti
Crnogorska pravoslavna Crkva u Hrvatskoj
Evandeoska (pentekostna) Crkva u Republici Hrvatskoj
Evangelička Crkva u Republici Hrvatskoj
Evangelička Crkva Valdese
Evangelička metodistička Crkva u Hrvatskoj
Hrvatska starokatolička Crkva
Hrvatska zajednica Crkve Isusa Krista svetaca posljednjih dana
Katolička stara Crkva
Kristova duhovna Crkva
Kristova duhovna Crkva »malokrštenih«
Kristove Crkve u Hrvatskoj
Kršćanska adventistička Crkva u Republici Hrvatskoj
Kršćanska neopentekostalna Crkva u Republici Hrvatskoj
Kršćanska proročka Crkva »Isus je Kralj«
Makedonska pravoslavna Crkva u Hrvatskoj
Međunarodna ujedinjena pentekostna Crkva u Republici Hrvatskoj
Neovisna baptistička Crkva
Protestantska reformirana kršćanska Crkva u Republici Hrvatskoj
Reformatska kršćanska Crkva Mađara u Hrvatskoj
Reformirana kršćanska kalvinska Crkva u Hrvatskoj

Savez baptističkih Crkava u Republici Hrvatskoj

Savez Crkava »Riječ života«

Savez Kristovih pentekostnih Crkava u Republici Hrvatskoj

Scijentološka Crkva u Hrvatskoj

Slobodna katolička Crkva

Srpska pravoslavna Crkva u Hrvatskoj, Eparhija zagrebačko-ljubljanska, Crkvena općina Zagreb

Srpska pravoslavna Crkva u Hrvatskoj, Episkopski savjet srpskih pravoslavnih eparhija Zagrebačko-ljubljanske, Slavonske, Gornjokarlovačke, Dalmatinske, Osječkopoljske i Baranjske u Zagrebu

Župa B. D. Marije Majke Crkve

Župa BDM Majka Crkve.

Kada se sva ta imena navedu na jednome mjestu, zacijelo se može steći dojam da je previše velikih slova, čemu hrvatski jezik nije sklon. No to nije odlučujući problem jer ta imena nikada ne dolaze sva zajedno. Veći prigovor može biti nešto drugo. Naime, poneke od navedenih zajednica jedva da bi se mogle zvati Crkvom, npr. Scijentološka Crkva u Hrvatskoj.⁴ Ali tu nema pomoći, jer kada treba navesti ime, onda ono glasi onako kako ga je ta zajednica dala sama sebi. Međutim, nešto drugo ne valja smetnuti s uma: u jeziku katoličke teologije Crkvom se naziva samo Katolička Crkva i istočne Crkve. Kršćanske zajednice nastale nakon reformacije nazivaju se *Crkvenim zajednicama* (*Communitates ecclesiales*), a anglikanska zajednica *Anglikanskim zajedništvom* (*Communio anglicana*) (UR 13c). U hrvatskom se to ne prevodi dosljedno, a trebalo bi prevoditi.⁵

⁴ Usp. Juraj KOLARIĆ, *Ekumenska trilogija. Istočni kršćani, pravoslavni, protestanti*, Zagreb, 2005., 1159-1166.

⁵ UR 13c u oba izdanja Kršćanske sadašnjosti prevedeno je »anglikanska zajednica« (»zajednica« i oba mala slova). Ratko Perić prevodi točno: »Anglikansko zajedništvo« (»zajedništvo« i veliko slovo A). Također UR 19: *Ecclesiae et Communitates ecclesiales* u oba izdanja Kršćanske sadašnjosti nalazi se »Crkve i crkvene zajednice«, a Ratko Perić prevodi ispravno: »Crkve i Crkvene zajednice«.

Abstract

THE NOUN CHURCH IN SPELLING

Petar BAŠIĆ

Svetog Izidora 5
HR – 10 020 Zagreb
basicp11@gmail.com

In the article the author explores a spelling issue: how to spell the noun church in the names of church buildings and Christian communities. Starting from an analysis of the issue in Croatian spelling manuals and major Church sources, the author identifies inconsistencies and a lack of a uniform approach. The author concludes by putting forward his proposals for further discussion.

Key words: *Croatian spelling, noun church in proper names.*